

The essence of the notion "computing skills" is revealed in the article, their pedagogical aspect of forming computing skills of elementary school students is revealed, problem points in knowledge, skills and computational skills of junior pupils are revealed and ways of their elimination are outlined. The peculiarities of assimilation of tables of arithmetic actions and the formation of computational skills, information and graphic components, which include skill, skills, methods of activity related to graphic information, mastery of techniques of logical analysis, possession of spatial imagination, spatial relationships (to determine the location of the object on a plane and in space, decomposing and moving objects on a plane); measuring (determine the lengths of objects of the surrounding reality, determine the area of the geometric figure) and design skill and skills (to depict geometrical figures on a sheet in a cell, to draw rectangles, to construct geometric figures from other shapes, to split the figure into pieces) have been analyzed. The sequence in the development of a junior high school student of the counting is emphasized, which consists in studying the transfer and adding of real subjects; learning to identify the action with images (the number of drawn figures); the establishment of a similar action in terms of perception, accompanied by a loud speaker; whispering; the final passage of action into the mental plan, formed the ability of the child to oral counts. The role of mathematical dictations in the elementary classes at different stages of the lesson is determined, which contribute not only to the development of the skills of the students, but also to the enhancement of their mathematical culture, the enrichment of the mother tongue. They are an effective means of feedback between the teacher and the students. The practical tasks, which can be used at mathematics lessons in elementary school with the purpose of development of computing skills of pupils are given. It is concluded that it is necessary to choose such ways of organizing the computing activity of junior pupils, which will promote not only the formation of strong conscious computational skills and skills, but also the comprehensive development of the student's personality. When choosing ways to organize computing activities, priority should be given to knowledge with dominant cognitive motivation, orientation towards the developmental nature of the work, taking into account the individual characteristics of the child and personal life experience.

Key words: computing skills, elementary school, subject -mathematical competence.

УДК 371.8

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-171-174

Федоруц Микола Васильович,

здобувач,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль,

orcid/0000-0003-2788-0557

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті розкрито теоретичні та практичні аспекти проблеми соціально-педагогічного супроводу; проаналізовано соціально-педагогічний супровід школярів у закладах середньої освіти, що визначається як вид соціально-педагогічної діяльності, спрямований на створення оптимальних умов для учнівської молоді з урахуванням особистісного підходу та особливостей і специфічних потреб кожного. У статті актуалізовано роль соціально-педагогічного супроводу як вагомого чинника формування соціальної компетентності старшокласників.

Ключові слова: соціально-педагогічний супровід, соціальна компетентність, старшокласники, соціальна компетентність старшокласників, заклад середньої освіти.

Постановка проблеми. Соціально-педагогічний супровід роботи з учнівською молоддю закладів середньої освіти є одним із пріоритетних завдань педагогічного колективу, зокрема соціально-психологічної служби закладу, усіх, хто причетний до цієї важливої місії. Адже опираючись на особистісно-орієнтований підхід до освітніх процесів у закладі, можемо спостерігати численні труднощі у його реалізації. Причому ці труднощі можуть виникати в обох учасників педагогічного процесу. Тож активна соціально-педагогічна взаємодія з боку педагогів та соціально психологічної служби (соціального педагога та практичного психолога), сприяє формуванню соціальної компетентності старшокласників у сучасних умовах.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Актуальними в межах проблеми дослідження є праці, присвячені соціально-педагогічним основам навчально-виховного процесу (А. Макаренко, В. Сухомлинський, С. Шацький), концептуальним засадам соціально-педагогічної науки в Україні (Т. Алексєнко, О. Безпалько, Р. Вайнола, І. Зверєва, А. Капська, Г. Лактіонова, М. Лукашевич, Ж. Петрович, Л. Штефан, С. Харченко, Т. Федорченко та інші), проблемі соціально-педагогічної роботи з дітьми з особливими потребами теоретично й практично розроблялися такими науковцями, як (А. Капська, О. Карпенко, Н. Краснова, В. Ляшенко, І. Пінчук, Т. Соловйова, В. Тесленко, С. Харченко та ін.), категорія «соціально-педагогічний супровід» досліджувалася низкою вчених (А. Архіповою, І. Рогальською, М. Рожковим та ін.) та неоднозначно трактується у сучасному науковому коді.

Перш за все, звернемось до законодавчої бази, де соціальний супровід визначається як вид соціальної роботи, спрямованої на здійснення соціальних опіки, допомоги та патронажу соціально незахищених категорій дітей та молоді з

метою подолання життєвих труднощів, збереження, підвищення їх соціального статусу [3]. Як бачимо, соціальний супровід тлумачиться з точки зору соціальної роботи та розглядається в контексті комплексної соціальної допомоги (матеріальної, психологічної, соціальної тощо), де задіяні спеціальні фахівці на рівні держави свою чергу, педагогічний супровід (підтримка, допомога) необхідний дитині для успішної соціальної адаптації та вибору оптимальних рішень в різних ситуаціях повсякденного життя, пов'язаних з особистісним самовизначенням. На думку А. Архіпової та Є. Бондаревської, провідною метою педагогічного супроводу є організація взаємопов'язаної діяльності фахівців (педагогів, соціальних педагогів, психологів, фахівців соціальної сфери та інших спеціалістів) на основі інтеграції виховного потенціалу освітніх установ і соціального середовища [1; 2]. Отже, педагогічний супровід розглядається як певна сфера діяльності педагога, орієнтована на взаємодію з дитиною в процесі надання їй підтримки у становленні особистісного зростання, соціальної адаптації тощо.

Проаналізувавши сутність соціального та педагогічного супроводу, визначимо категорію соціально-педагогічного супроводу. Так, ґрунтовний аналіз довідкової та психолого-педагогічної літератури дозволяють трактувати означену дефініцію, як:

- вид соціально-педагогічної діяльності, метою якої є допомога чи підтримка тих категорій населення, які опинилися у складних життєвих обставинах (А. Мудрик, Л. Пономаренко);
- комплекс превентивних, просвітницьких, діагностичних та корекційних заходів, спрямованих на проектування і реалізацію умов роботи соціального педагога для успішної соціалізації дітей і підлітків у родині та в умовах школи (В. Гуров, Н. Шинкаренко);
- метод, що забезпечує створення умов для прийняття

суб'єктом розвитку оптимальних рішень у різних ситуаціях життєвого вибору. Провідною метою педагогічного супроводу є організація взаємозалежної діяльності фахівців на основі інтеграції виховного потенціалу навчально-виховних установ і соціального середовища (З. Богомедова, В. Летунов).

Як бачимо, соціально-педагогічний супровід націлений на вирішення життєвих труднощів суб'єкта, має свою структуру, послідовність (алгоритм реалізації), арсенал форм, методів та засобів діяльності. Отже, можемо констатувати, що соціально-педагогічний супровід являє собою різновид соціально-педагогічної технології, що спрямована на подолання життєвих труднощів особистості у певний проміжок часу із залученням різних фахівців.

Розкриємо сутність та зміст соціально-педагогічного супроводу соціалізації дитини в контексті досліджень різних науковців. Так, цікавою є думка А. Архіпової, яка трактує соціально-педагогічний супровід априорі як низку заходів, кінцевою метою яких є успішна соціалізація особистості. Автор подає таке визначення поняття «соціально-педагогічний супровід – це комплекс превентивних, просвітницьких, діагностичних, корекційних заходів, спрямованих на проектування та реалізацію умов щодо успішної соціалізації того, кого супроводжують» [1, с.23]. Зазначимо, що А. Архіпова розглядає соціально-педагогічний супровід як елемент педагогічної підтримки, її складову, зазначаючи, що підтримка має місце у кризових ситуаціях життя особистості, у той час як супроводу дитина потребує у більш стабільні періоди життя для підтримки належного рівня соціалізованості [1, с.25].

Соціально-педагогічний супровід дитини розуміють як процес, спрямований на створення педагогічних, соціальних, психологічних умов для успішного розвитку дитини, її освіти, виховання, становлення (Т. Гущина, А. Золотарьова, М. Рожков, В. Рибалка та інші). М. Рожков підкреслює діалектичний зв'язок соціально-педагогічного супроводу як із соціальним вихованням, так і соціальним навчанням; зазначає, що соціально-педагогічний супровід передбачає підтримку молодшої людини у побудові нею соціальних відносин, надання їй допомоги у вирішенні особистісних проблем і подоланні труднощів соціалізації [5].

Спираючись на погляди М. Рожкова, вважаємо доцільним визначити такі завдання соціально-педагогічного супроводу:

- соціальний розвиток особистості, засвоєння соціального досвіду, соціальних ролей, норм, цінностей, необхідних для успішної життєдіяльності в суспільстві, становлення суб'єктної позиції особистості;
- соціально-педагогічна підтримка, предметом якої є процес спільного з дитиною визначення її власних інтересів, цілей, можливостей і подолання труднощів;
- соціально-педагогічна допомога, яку слід розуміти як реальне сприяння людині у подоланні труднощів, що виникають;
- надання допомоги у розвитку і реалізації себе в світі, що змінюється;
- соціальний захист учнів закладу середньої освіти, створення атмосфери психологічної комфортності і соціальної захищеності;
- соціально-педагогічна профілактика труднощів соціалізації та соціальних відхилень у розвитку особистості;
- корекційне завдання, що передбачає спрямованість педагогічних дій на певні зміни в цінностях дітей (насамперед дітей, схильних до девіантної і делінквентної поведінки);
- соціальна реабілітація (або абілітація, від лат. *habilis* — те, чим легко володіти; бути здатним до чогось), що стосується, насамперед, супроводу дітей, які мають психофізичні порушення, передбачає розширення адаптивних можливостей суб'єкта соціалізації, здатності бути адекватним до нових умов, управляти своїм життям [5].

Формування та розвиток соціальної компетентності школярів є одним із головних завдань сучасної школи. Соціальну компетентність у найбільш узагальненому трактуванні визначають

як інтегроване особистісне утворення, зміст якого складають взаємозв'язки соціальних знань соціальних вмінь та навичок, досвіду, особистісних якостей та характеристик (І. Родигіна, Л. Лепіхова, Т. Поніманська, Н. Бобрич, М. Докторович, Г. Беліцька, І. Зарубінська); як: особистісне формування, як свідоме вираження особистості, яке виявляється у її переконаннях, поглядах, відношеннях, мотивах, установках на певну поведінку, у сформованості особистісних якостей, які сприяють конструктивній взаємодії: гнучкому орієнтуванню в мінливих ситуаціях, вмінні знаходити компроміс, умінні досягати максимальних результатів, продуктивній співпрацювати з різними партнерами у групі та команді, психологічній пластичності, навичках соціальної поведінки, адекватному сприйняттю навколишньої дійсності.

Соціальну компетентність школярів дослідники розкривають через її вплив на виховання та розвиток їх загальної культури, здатності до співпраці, самореалізації та самовизначення.

Мета статті: розкрити зміст соціально-педагогічного супроводу як вагомого чинника формування соціальної компетентності старшокласників; виявити особливості формування соціальної компетентності старшокласників в умовах соціально-педагогічного супроводу.

Результати дослідження. У контексті дослідження нами окреслено зміст соціально-педагогічного супроводу, що відповідає означенням завданням і реалізується на рівні закладу середньої освіти, учнівського колективу (створення соціально-педагогічного середовища, сприятливого для формування соціальної компетентності старшокласників) та індивідуальному рівні. Означений зміст виявляється в:

- освітньому процесі закладу середньої освіти (факультативи, дискусійні клуби, тренінгові програми; соціальні проекти тощо);
- організаційно-масовій роботі (масові заходи: конференції, концерти, змагання, флешмоби, акції тощо);
- роботі фахівців соціально-психологічної служби закладу (практичний психолог, соціальний педагог).

Відповідно до першої позиції означеного змісту соціально-педагогічного супроводу формування соціальної компетентності старшокласників (реалізація соціально-педагогічного супроводу формування соціальної компетентності старшокласників у освітньому процесі закладу середньої освіти), у межах нашого дослідження діє факультатив для старшокласників «Дебати», навчання включає в себе теоретичні та практичні заняття з комунікації, конфліктології, риторики, логіки, акторської майстерності, ділового етикету, знайомить старшокласників з технологією написання проектів, передбачає проведення занять, тренінгів, семінарів, тренувальних ігор, майстерень; вивчення будь-якого аспекту «Дебатів», «мозковий штурм», аналіз нових тем у пошуках аргументів; роботу з джерелами інформації: книгами, журналами, газетами, Інтернет; практику в області риторики, імпровізаційної мови, логіки. Процес навчання включає також перегляд мультимедійних презентацій, обговорення відеоматеріалів, фільмів на правову тематику та ін.

Основним завданням факультативу «Дебати» є стимулювання старшокласників до осмислення їх ролі і місця у житті, повноцінно жити в суспільстві, брати на себе відповідальність, приймати рішення, робити вибір, безконфліктно виходити з життєвих ситуацій, сприймати діяльність демократичних інститутів суспільства[4]. Соціально-педагогічні тренінги: «Ефективне спілкування та робота в команді» має на меті дослідити прогрес у розвитку засобів комунікації школярів, розвивати навички спілкування: вміння говорити, слухати, встановлювати контакти з іншими людьми; тренінг «Конфлікт і спілкування» мата тренінгу – розширити знання учнів про конфлікт, показати ефективні шляхи розв'язання конфліктних ситуацій, вчити використовувати в спілкуванні з іншими людьми тактику співробітництва, знаходити конструктивні способи розв'язання проблемних ситуацій, формувати в учнів почуття єдності з колективом, спонукати школярів до роботи над собою, сприяти

взаєморозумінню в класі, виховувати повагу до товаришів, почуття відповідальності за свої слова і вчинки.

Тренінг «Я – єдиний і неповторний» має на меті – розвиток соціально-комунікативного потенціалу особистості старшокласника, формування адекватної самооцінки, почуття впевненості, самоповаги та навичок ефективної взаємодії в колективі.

З ініціативи старшокласників був запропонований соціальний проект «Букросинг – світ мандрівних книг», старшокласники відкрили полицю букросингу, де кожен може взяти книгу, яка сподобалася, та поділитися своїми виданнями з іншими читачами. На кожну книгу, яка потрапляє на цю полицю, представники волонтерського загону «Фенікс» приклеюють спеціальні наліпки, а також аркуш із поясненням умов букросингу. Головна мета цього проекту полягає в тому, аби відновити цікавість до книжок та читання, відчуття причетності до благодійної справи.

Цікавим елементом партнерської діяльності у соціально-педагогічному супроводі соціальної компетентності старшокласника є співпраця школи з вищими навчальними закладами міста. Відповідні угоди укладені між школою та Тернопільським національним педагогічним університетом ім. В. Гнатюка й Тернопільським державним медичним університетом ім. І. Горбачевського.

Всеукраїнського визнання отримав проект соціальної підтримки для дітей соціально незахищених категорій «Після третьої» (керівник – соціальний педагог школи Лецишин Т.О.). Мета проекту полягає в забезпеченні соціально-педагогічного супроводу дітей соціально незахищених категорій, які опинилися в складних життєвих обставинах, сприяння їх соціальній адаптації, допомога у виконанні домашніх завдань та покращенні якості знань з навчальних предметів. До реалізації завдань проекту було залучено студентів-волонтерів Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Систематичні зустрічі учнів зі студентами, спільне виконання домашніх завдань, бесіди у невимушній обстановці сприяють формуванню особистісного розвитку школярів, активізують процес згуртування учнівського колективу, сприяють створенню здорового мікроклімату в класі.

Таким чином, можна з упевненістю зазначити, що партнерська співпраця формує соціальну компетентність учнівської молоді, оскільки кожна із сторін проявляє здатність до співпраці, вміння розв'язувати складні завдання у непростих ситуаціях, учні показують навички адаптуватися та бути мобільними; уміння досягати успіху; робити власний вибір та ставити власні цілі; орієнтуватися в культурному та духовному просторі сучасного українського суспільства; приймати індивідуальні та колективні рішення, враховуючи інтереси й потреби суспільства і держави.

Організаційно-масова робота закладу сприяє соціально-педагогічному супроводу формування соціальної компетентності старшокласників. Спільно з учнівським самоврядуванням соціально-психологічна служба школи організовує ряд заходів: учнівська конференція «16 днів проти насильства» мета якої з'ясувати суть поняття «насильство», розвивати знання про відповідальність своїх дій, надати інформацію про те, як можна захистити себе, свою гідність і свої права, але розкрити питання нерозривної єдності прав і обов'язків.

Спільно із Всеукраїнським молодіжним рухом УМСА Тернопіль, організували Різдвяний вертеп, за виручені кошти придбали солодощі для людей, що мешкають у гериатричному центрі нашого міста. Акцію школярі назвали «Дарунок внуків на Різдво». З ініціативи волонтерів-старшокласників було організовано соціальну акцію «Веселі перерви», метою акції є запобігання травматизму та забезпечення цікавого відпочинку й зайнятості учнів на перервах. Старшокласники організовують конкурси, вікторини та інші заходи для молодших школярів. Така акція вже стала звичайною для нашої школи.

Традиційним стало проведення соціально-психологічної службою школи марафону «Школа – територія здоров'я» та «Знати

сьогодні, щоб жити завтра», під час яких проводяться: розважально-пізнавальна гра для учнів 9-х класів «Колесо життя», відеолекторії («Правда про СНІД», «Правда про наркотики», «Правда про куріння», «Правда про алкоголь», «А мене ви питали?»...) для учнів 9-11 класів. Традиційним стало проведення «Тижня толерантності» в школі, під час якого відбуваються заходи «Веселий потяг», подорож у «Країну Ввічливості», виставка малюнків учнів початкових класів «Добре та погане у наших вчинках», години класного керівника на теми толерантності.

На допомогу класним керівникам під час проведення годин класного керівника, учні старших класів підготували пам'ятки: «Ніщо не цінується так дорого і не обходиться так дешево, як ввічливість» та «Вічні цінності людини», організовуються систематичні зустрічі зі спеціалістами Міжнародного Благодійного Фонду «Дар життя», волонтерами громадських організацій: Тернопільська міська організація товариства Червоного Хреста, Товариство охорони прав і гідності учнів «Фортеця», Скаутська організація «Галицька Русь», Міський учнівський парламент «Наснага».

Сьогоднішні події в Україні окреслили нові грані волонтерського руху. У кризовий для нашої держави час учні та вчителі не залишаються осторонь. Наша школа є центром волонтерської діяльності освітян міста Тернополя. Учні школи, вчителі, збирали продуктові набори, одяг, речі першої необхідності для воїнів АТО, активно долучались до плетіння маскувальної сітки, пошиття білизни, маскувальних халатів, в'язання теплих речей, виготовлення спиртків, оберегів, браслетів та ін.. Ми усвідомлюємо, що волонтерська діяльність є не лише важливою опорою держави, а й дієвим способом соціалізації учнів, чудовою нагодою отримати цінний досвід через участь у соціально корисних справах.

Саме своєю повсякденною діяльністю учнівська спільнота відстоює національну ідею. Рідна мова, українські звичаї і традиції, толерантне ставлення до нацменшин, розвиток національної культури — ці поняття для членів учнівського самоврядування завжди на першому місці. Популярною у нашій школі стала організація патріотичних флешмобів. Так, у травні представниками учнівського парламенту був організований і проведений масштабний флешмоб «Україна – єдина країна». На Театральному майдані Тернополя учні нашої школи доєдналися до міського флешмобу «Коло єднання». Біля центрального входу в школу учні 9-11 класів створили гігантський герб України. Проведені флешмоби давали можливість учням висловити свою думку, свою соціальну позицію, показати любов до своєї держави. Відчувши атмосферу проведеного заходу, можна з упевненістю сказати, що в нашої країни є майбутнє. До Дня захисника України у великій спортивній залі школи було проведено танцювальний флешмоб та розгорнуто п'ятиметровий синьо-жовтий прапор. Лідери учнівського самоврядування та учнівська молодь Тернопільської ЗОШ №4 показали всім свою позицію: українці – слава нація, їх не перемогти!

Тож з упевненістю можемо стверджувати, що учні нашої школи займають активну громадянську позицію, є патріотами своєї Батьківщини, виявляють повагу до прав людини, до закону; прагнуть до справедливості, чесності, відповідальності; повагу до національної історії, культури, мови, традицій. Це сприяє формуванню соціальної компетентності старшокласників.

Роботу фахівців соціально-психологічної служби закладу забезпечують практичний психолог та соціальний педагог.

Зокрема, відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 05.03.08 № 1/9-128, функції та основні види робіт соціального педагога у навчальному закладі такі:

1. *Діагностичні*: індивідуальна діагностика (учнів; педагогів; батьків/опікунів); групова діагностика, соціально-педагогічні дослідження серед: класів (груп); педагогів; батьків-опікунів.

2. *Консультативні*: індивідуальні консультації (консультаційні бесіди) (учнів; педагогів; батьків/опікунів);

групові консультації (учнів; підпрацівників; батьків/опікунів).

3. *Захисні:* зв'язки з громадськістю, відвідування: учнів (дітей) вдома, бесіди з батьками; батьків за місцем роботи; участь судових засідань щодо розгляду справ стосовно неповнолітніх; вирішення питань з місцевими органами виконавчої влади та громадського самоврядування.

4. *Соціально-перетворювальні та профілактичні:* розвивальна групові робота з учнями; проведення ділових ігор, тренінгів, інтерактивних занять для: підпрацівників; батьків/опікунів; просвіта, виступи перед: учнями; підпрацівниками; батьками/опікунами; іншими представниками громади; навчальна діяльність: курси за вибором, факультативні заняття, гурткова робота.

5. *Організаційні:* обстеження житлово-побутових умов дітей-сиріт, багатодітних сімей, сімей, які перебувають у кризовій

ситуації, та інших категорій (та/або за запитом); складання акту обстеження житлово-побутових умов (іншого документа); оформлення документації на оздоровлення дітей; оформлення інших документів; інші види робіт.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Зміст соціально-педагогічного супроводу передбачає створення педагогічних, соціальних, психологічних умов для успішного формування соціальної компетентності старшокласників. Основні завдання працівників соціально-психологічної служби закладу (практичного психолога та соціального педагога) визначено нормативно, водночас добір змісту, організаційних форм та методів роботи з учнями у межах соціально-педагогічного супроводу є варіативним і обумовлюється як результатами діагностики, індивідуальною ситуацією розвитку учнівської молоді, так і об'єктивними соціально-педагогічними умовами.

Список використаних джерел

1. Архипова А.А. Социально-педагогическое сопровождение детей, оставшихся без сопровождения родителей, в процессе социализации: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Архипова Анастасия Андреевна. – СПб., 2005. – 187 с.
2. Бондаревская Е.В. Гуманистическая парадигма личностно ориентированного образования / Е.В.Бондаревская // Педагогика. – 1997. – № 4. – С.11-17
3. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>
4. Навчаємось дебатовати: навч.-метод. посібник / за заг. ред. М. Масютіної. – Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2010. – 202 с
5. Рожков М. И. Социально-педагогическое сопровождение детей как функция учреждений дополнительного образования // Роль и место учреждений дополнительного образования детей в социаль-но-экономическом развитии регионов : сб. материалов Всероссийской науч.-практ. конф. / под. ред. Т. Н. Гушиной, А. В. Золотаревой, С. Л. Паладева. — Ярославль : изд-во ЯГПУ им. К. Д. Ушинского, 2008. — С. 46–52.

References

1. Arkhipova AA Social-pedagogical accompaniment of children left without parental support, in the process of socialization: diss. ... Candidate ped Sciences: 13.00.01 / Arkhipova Anastasiya Andreevna. – SPb., 2005. – 187 pp.
2. Bondarevskaya E.V. Humanistic paradigm of personally oriented education / E.V. Bondarevskaya // Pedagogy. – 1997. – No. 4. – September 11–17
3. Law of Ukraine "On Social Work with Families, Children and Youth" [Electronic resource]. - Access mode: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>
4. Learning to debate: teaching method. manual / per unit edit M. Masyutin. - Berdyansk: Publisher Tkachuk O.V., 2010. – 202 p
5. Rozhkov MI Social-pedagogical support of children as a function of institutions of additional education // The role and place of institutions for the additional education of children in socio-economic development of regions: Sat. materials All-Russian scientific-practice. conf. / under edit T. N. Gushchina, A. V. Zolotareva, S. L. Paladeva. - Yaroslavl: the edition of YaHPU them. KD Ushinsky, 2008. – S. 46–52.

В статье раскрыты теоретические и практические аспекты проблемы социально-педагогического сопровождения; проанализированы социально-педагогическое сопровождение школьников в учреждениях среднего образования, определяется как вид социально-педагогической деятельности направлен на создание оптимальных условий для учащейся молодежи с учетом личностного подхода и особенностей и специфических потребностей каждого. В статье актуализирован роль социально-педагогического сопровождения формирования социальной компетентности старшеклассников.

Ключевые слова: социально-педагогическое сопровождение, социальная компетентность, старшеклассники, социальная компетентность старшеклассников, учреждение среднего образования.

The article deals with theoretical and practical aspects of the problem of social and pedagogical support; the social-pedagogical support of schoolchildren in secondary schools is analyzed, which is defined as a type of social-pedagogical activity aimed at creating optimal conditions for student youth, taking into account the personal approach and the specifics and specific needs of everyone. The essence and content of social-pedagogical support of the socialization of senior pupils in the context of the research of various scholars. The categories of social and pedagogical support are defined. The peculiarities of formation of social competence of high school students in the conditions of social and pedagogical support are revealed. The content, which is manifested in educational process of institution of secondary education (electives, discussion clubs, training programs, social projects, etc.) is explored and outlined; organizational mass work (mass events: conferences, concerts, competitions, flash mobs, promotions, etc.); the work of the specialists of the socio-psychological service of the institution (practical psychologist, social teacher), and corresponds to the specified tasks and is implemented at the level of the institution of secondary education, the student's staff (the creation of a socio-pedagogical environment conducive to the formation of social competence of senior pupils) and individual level. The article actualizes the role of social and pedagogical support as a significant factor of the forming of social competence of senior pupils.

Key words: social and pedagogical support, social competence, senior pupils, social competence of senior pupils, institution of secondary education.